

Eoin Micheál McNamara, vieraileva tutkija, Ulkopoliittinen instituutti

POWELL-OPPI JA YHDYSVALTAIN JOHTAMA SODANKÄYNNIN MUUTOS

HENKIIN HERÄNNYT VAI VANHENTUNUT KÄYTÄNTÖ?

Yhdysvaltain entisen ulkoministerin, kenraali Colin Powellin poismeno on herättänyt uudelleen keskustelua niin kutsutusta Powellin sotilasopista, jonka tarkoituksena oli estää Yhdysvaltain sotilaalliset epäonnistumiset Vietnamin sodan jälkeen. Keskustelu Powell-opista on tärkeää myös nykypäivänä, kun Yhdysvallat pyrkii päivittämään suurstrategiaansa pois päin ”ikuisista sodista” sekä sekasortoisesta Afganistanista vetäytymisestä. Powell-oppi on alun perin suunniteltu juuri tämän välttämiseksi.

Presidentit Joe Biden ja Donald Trump poikkeavat toisistaan monella tapaa, mutta heidän yhtenevät näkemyksensä sotilaallisten väliintulojen tarkoituksenmukaisuudesta ovat käytännössä päättäneet Yhdysvaltain johtaman liberaalin valtionrakentamisen aikakauden. Suunnanmuutos herättää kysymyksiä siitä, missä määrin ”kaukovaikutteisiin” puolustusteknologioihin perustuva terrorismin torjunta tekee Powell-opista vanhentuneen. Vietnamin sodan jälkeen Yhdysvaltain puolustusstrategiilla on ollut jatkuva huoli epäjärjestykseen ajautumisesta. Tästä kontekstista tarkasteltuna Powell-oppi tiivistyy professori Walter LaFeberin mukaan periaatteiksi, jotka turvaavat sen, ettei Yhdysvaltain asevoimia enää viedä kuolemankentille,

jos maan kansalliset intressit eivät ole operaatioissa keskeisiä, eikä tavoitteena ole voitto.

Professori Robert Gilpin painottaa Powell-opissa kolmea tärkeää periaatetta, joiden mukaan Yhdysvaltojen tulisi ryhtyä sotilaallisiin väliintuloihin vain, kun maan kansallista turvallisuutta kohtaa selkeä uhka. Uhka on tuhattava ylivoimaista voimaa käyttäen, jotta konfliktissa saavutettaisiin selvä voitto ja operaatioalueella kestävä perusta rauhalle. Lisäksi on laadittava poistumisstrategia tilanteisiin, joissa tavoiteltua täyttä vakautta ei saavuteta. Nämä periaatteet muotoutuivat, kun Powell nousi 1960-luvulla Vietnamin taistelleesta sotilaasta Yhdysvaltain puolustushaarakomentajien neuvoston puheenjohtajaksi vuosiksi

1989–1993. Powellin periaatteiden toteuttaminen nähtiin keskeisenä syynä Yhdysvaltain nopealle voitolle Persianlahden sodassa vuonna 1991.

Periaate, jossa uhkia vastaan käytetään ylivoimaista tai muserattavaa aseellista voimaa, asettaa maavoimat sotilaallisten operaatioiden keskiöön. Yhdysvaltain johtajat ovat kuitenkin pitkään olleet vastahakoisia sitoutumaan tähän. Kun Kabul jäi Pohjoisen liiton hallittavaksi marraskuussa 2001, Yhdysvaltain operaatio Anacondan ja Tora Boran taistelun ”välittelevän sodankäynnin” pääosassa olivat ilmavoimat ja erikoisoperaatioiden joukot (Special Operations Force, SOF). Ne koordinoivat Afganistanin joukkojen hyökkäyksiä al-Qaidaa ja Talibanin johtajia vastaan.

Yhdysvaltain senaatin vuoden 2009 raportin mukaan sekä poliittiset että armeijan johtajat pitivät välttämättömänä poiketa Powell-opista ”Amerikkaan kohdistuvan vastaiskun” ja ”laajan kapinan” välttämiseksi. Tästä huolimatta välttelevän sodankäynnin taktiikkaa syytettiin kriittisistä virheistä. Raportin mukaan laajamittaisempi voimankäyttö kattavammilla Yhdysvaltain merivoimien joukoilla tai tavanomaisen sodankäynnin menetelmiin nojaten olisi saattanut rajoittaa Talibanin elpymistä sekä joidenkin al-Qaidan johtajien pakenemistä. Yhdysvaltain huolestuneet poliittiset päättäjät eivät hyödyntäneet armeijan yksiköitä *sweep-and-block* -taktiikan toteuttamiseksi, jolla Osama bin Laden ja muut militantit olisi voitu saada kiinni.

Tohtori Andrew Peekin mukaan Powell-oppi oli aikaansa edellä. Nykypäivänä Yhdysvaltain strateginen painopiste on palautumassa Powell-opin mukaisesti selkeisiin ja konkreettisiin uhkiin sekä selviin exit-strategioihin. Käytännössä tämä näkyy pyrkimyksinä vetäytyä operaatioista Afganistanissa ja Irakissa. Yhdysvaltain maltillisen ulkopoliittikan johtavana äänenä tunnetun CATO-instituutin viimeaikaisessa julkaisussa vaaditaan Powell-opin ”henkiin herättämistä”. Koska sotilasteknologia on kehittynyt dramaattisesti siten Powell-opin muodostumisen, on syytä pohtia, onko tämä mahdollista.

Entistä utilitaristisempi kaukovaikutteisten interventioiden lähestymistapa hakee muotoaan. Powell-opin tukijat jättävät huomiotta, että opin musertavalle ylivoimalle perustuva periaate nojaa tavanomaisten maavoimien fyysiseen läsnäoloon operaatioalueella. Yhdysvaltain johtajat näkevät laajan maavoimien käytön nykyisin liian riskialttiina käytäntönä. Kapeamman terrorisminvastaisen lähestymistavan myötä Yhdysvallat on viime vuosina kohdistanut vastustajiinsa itselleen riskittävämpiä lennokki-iskuja Irakissa, Libyassa, Pakistanissa, Somaliassa ja Jemenissä. Kaukovaikutteinen ja käyttäjälleen ”kosketusvapaa” sotilasteknologia voi vaarantaa Powell-opin selkeän ja konkreettisen uhan periaatteen, koska se vähentää länsimaita eniten huolestuttavaa riskiä, eli sotilaiden kuolleisuutta. Tämä voi johtaa houkutukseen käyttää sotilaallista voimaa jo ennen kuin diplomaattiset neuvottelun keinot ovat käytetty loppuun.

Yhdysvallat keskittyy uusissa sotilaallisissa interventioissaan joustaviin ja lyhytaikaisiin kumppanuuksiin. Syyrian vuonna 2011 alkaneesta sodasta lähtien Washington on toistuvasti ollut vastahakoinen tekemään väliintuloja tavanomaisin maavoimin. Syyrian sodassa korostuivat kuitenkin vaihtelevat utilitaristiset piirteet, kun Yhdysvallat yhdisti toiminnassaan tavanomaiset ilmavoimat, lennokki-iskut ja tiedustelun Isisin

ja Assadin haastamiseksi, samalla kun erikoisjoukot ja palkkasotilaat toimivat yhdessä paikallisten ryhmittymien kanssa.

Lähestymistapa sekä operaation alussa että lopussa on samankaltainen kuin Afganistanissa. Trumpin pikainen päätös jättää Kurdien joukot omilleen Syyriassa vuonna 2019 ja Bidenin sekasortoinen vetäytyminen Afganistanista vuonna 2021 korostavat, että jos Yhdysvaltain intressit muuttuvat, kumppaneiden on huolehdittava itsestään. Etäisyyden ottaminen hallinnonvaihdon strategioihin mahdollistaa Yhdysvalloille interventioiden helpomman päättämisen. Tämä on kuitenkin ristiriidassa selvän voiton periaatteen kanssa, jota Powell-opissa pidetään välttämättömänä.

Washington ei todennäköisesti tule priorisoimaan laajoja, legitimeettiä vahvistavia koalitiota sotilaallisissa väliintuloissaan. Sen sijaan huomio tulee keskittymään kumppaneihin, jotka tarjoavat tilapäistä apua. Vaikka tämä on perustavanlaatuinen nimittäjä Yhdysvaltain sotilaallisille operaatioille Lähi-idässä ja muilla sisällissotien runtelemilla seuduilla, se tuskin tulee vaikuttamaan alueelliseen turvallisuuteen Euroopassa. Washingtonin takuuttomuuteen perustuvat kumppanuudet esimerkiksi Suomen ja Ruotsin kanssa ovat jatkossakin tärkeä osa Naton laajempaa pelotejärjestelmää. /